

An aerial photograph of a Swedish landscape. In the foreground, a small village with several houses and a church is visible, situated near a body of water. The middle ground is dominated by dense, dark green forests. In the background, a large lake with several islands and peninsulas stretches across the horizon. The sky is a clear, pale blue.

Fördjupad översiktsplan för Storuman – Stensele 2011

ANTAGANDEHANDLING

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning.....	4
Läget i dag	5
Framtid/Vision	6
Förutsättningar och förslag -	7
Utkomst	7
Förutsättningar och förslag - Livsmiljö.....	10
Teknisk försörjning.....	13
Miljö, hälsa och säkerhet.....	14
Riksintressen och naturreservat.....	15
Historisk översikt.....	17
Länstyrelsens granskningsyttrande.....	23

Kartor

1. FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR STORUMAN-STENSELE Skala 1:20 000 (A 2)	19
2. RIKSINTRESSEN OCH NATURRESERVAT, Skala enligt måttsticka.....	20-21
Bilaga: Protokoll från Kommunfullmäktige 2011-04-12	26

Miljökonsekvensbeskrivning redovisas i separat handling

Sammanfattning

Denna Fördjupade översiktsplan för Storuman-Stensele är en del av den kommunomfattande översiktsplan som varje kommun ska utarbeta och hålla aktuell enligt Plan- och bygglagen. I planen ska kommunen beskriva grunddragen i hur mark- och vattenområden ska användas och skyddas liksom hur den byggda miljön ska utvecklas i ett framtidsperspektiv om 10-20 år. Den ska främst tjäna som riktlinje och underlag för kommande beslut och är därmed inte juridiskt bindande i detaljerna. En god plan kräver uppslutning inom kommunen kring både visionära mål och realistiska, kloka framtidsbedömningar.

Denna Fördjupade översiktsplan för Storuman-Stensele ser som sin viktigaste uppgift att försöka stärka centralortens utveckling till gagn för hela kommunens framtid.

Hög prioritet ges därför, dels frågor som handlar om framtida utkomst och försörjning, dels frågor som i övrigt kan erbjuda möjligheter till en allt bättre livsmiljö inom kommunen.

UTKOMST

I en tid av snabb utveckling och globalisering känns det viktigt att så långt möjligt basera och utveckla framtida utkomst inom kommunen på de långsiktigt mest hållbara och lokalt knutna samsättningskapande förutsättningarna. Inom centralortsområdet tar planeringen därför främst fasta på förslag gällande följande fyra basverksamheter.

1.	Nya möjligheter att utnyttja och förädla skogsråvara
2.	Mineralutvinning
3.	Fortsatt utveckling av turistnäringen
4.	Utveckling av Storuman-Stenseles strategiska läge som kommunikationsknutpunkt

Som konsekvens av dessa förslag föreslås ett omfattande trafikreservat norr om Stensele för studier av en ny sträckning för E12.

LIVSMILJÖ

Sveriges glesbygd tenderar att bli allt glesare. Enbart möjligheten till arbete utgör inte längre garanti för att människor vill bosätta sig eller stanna på orter som inte kan erbjuda tillräckligt goda livsbetingelser i övrigt. Det är därför viktigt att översiktsplanen, i den mån det är möjligt, tar fasta på att utveckla och komplettera alla delar inom området "livsmiljö". För Storuman-Stensele har följande områden behandlats:

1. Boende

Boendefrågorna är centrala för utformningen av en bra äldrevård. Planen tar här fasta på den "boendetrappa", för ett varierat bostads- och serviceutbud, som kommunen nyligen utarbetat och antagit. Komplettering i övrigt till Storuman-Stenseles bostadsbestånd föreslås dels ske genom ett bättre utnyttjande av mark inom tät-orterna (särskilt Stensele), dels genom skapande av nya områden i attraktiva lägen (Utsiktsvägen, Luspholmarna, Stensele).

2. Skola / utbildning.

Bibehållande av skola / förskola i Stensele ges hög prioritet.

3. Vård och omsorg.

Framtida komplettering rymmer i huvudsak inom befintlig mark.

4. Kultur, fritid och rekreation.

En fortsatt och medveten samlokalisering av kultur- och fritidsaktiviteter till Badsjöområdet kan ge synergieffekter som är viktiga för en långsiktig vidareutveckling av olika kvaliteter inom detta fält.

Runt toppen av Stenseleberget (Utsikten) finns planer på utveckling av fritids-, rekreations- och turistaktiviteter. Här har ett utredningsområde markerats i planen inom vilket fortsatt planering koommer att ske och redovisas.

Storumans profil som idrottskommun utvecklas.

Inledning

Varje kommun i Sverige ska i en ÖVERSIKTSPLAN beskriva grunddragen i fråga om avsedd användning av mark- och vattenområden liksom kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras, allt i ett framtidsperspektiv om 10-20 år.

Kommunen ska också redovisa, och ange hur man tänker tillgodo, de allmänna intressen, de riksintressen och för planeringen aktuella miljöfaktorer, kvalitetsnormer och riskfaktorer som framgår av Plan- och bygglagen respektive Miljöbalken.

För att åstadkomma en framsynt, klok planering och hushållning med dessa, kommunens kanske viktigaste, resurser krävs givetvis både visionära och realistiska mål och framtidsbedömningar inom ett flertal samhällssektorer. En ambitiös översiktsplan kan därför med fördel utarbetas och tjäna som en samlad utvecklingsplan för kommunen. Planen ska givetvis alltid hållas aktuell och därför behandlas av fullmäktige under varje mandatperiod.

För vissa områden, som Storuman-Stensele, är det lämpligt att göra en Fördjupad översiktsplan, mer detaljerad än den kommuntäckande plan som arbetas fram samtidigt med denna.

Vår kommun står nu inför en spännande framtid som utan tvekan kommer att påverka användningen av våra mark- och vattenområden.

Arbetet med den fördjupade översiktsplanen har på kommunstyrelsens uppdrag handhåfts av kommunens Miljö- och samhällsbyggnadsnämnd. Arbetet har bedrivits i nära samarbete med andra nämnder och kommunens tekniska avdelning.

Kommunens grupp för plansamråd har varit referensgrupp för arbetet. Tidiga samråd har hållits med Länsstyrelsen och vid tre

tillfällen inom kommunen. Kommunens tidigare stadsarkitekt, Ragnar Bergeå vid Arkinova Arkitekter i Umeå har tillsammans med kommunens ansvarige tjänsteman, Kenth Hallin fungerat som samordnande planförfattare.

Tillbakablick

Kommunen och samhället, har liksom större delen av Norrlands inland, under en knapp 100-årsperiod undergått drastiska förändringar vad gäller bygdens försörjningsbas. Från jakt- och fiskekompletterat jordbruk, skogsbruk, flottning, vattenkraftsutbyggnad, försvarsverksamhet, storskalig industri till mångsidig turism, mer differentierad industri, allmänna och privata servicetjänster mm. Rennäringen med månghundraåriga anor i kommunen kan trots stora förändringar ses som den kanske mest uthålliga näringen över tid.

Infrastrukturen har på motsvarande korta tid utvecklats snabbt från stigar, slädder, sjötransporter och flottleder till järnvägar, europavägar, flygplatser och bredbandsnät.

Kommunens befolkning har under samma period först vuxit, kraftigt fram till 1950-talets maximum om ca 12 000 innevånare för att sedan i olika omgångar minska till dagens ca 6 300.

En mer ingående historisk tillbakablick över Storuman-Stensele lämnas sist i denna handling.

Sandhögarna vid Hembygdsgården

Läget i dag

Som centralort i Storumans kommun intar Storuman-Stensele en viktig roll, som i ett framtidsperspektiv sannolikt kommer att vara av än större betydelse för hela kommunen.

Befolkningen utgör i dag omkring 2 800 personer varav ca 550 i Stenseledelen och ca 2 250 i Storumandelen. I Stenseledelen fanns 1960 omkring 800 invånare men befolkningen har sedan dess minskat i jämn takt för att under 2000-talet nå en viss stabilisering runt 550–600 invånare huvudsakligen bosatta i egna hem. Storumandelen hade en befolkningstillväxt från ca 2 100 personer 1960 fram till ca 2 650 år 1980. Därefter har befolkningstalet åter sjunkit till dagens ca 2 250 invånare. Här är fördelningen mellan egna hem- och lägenhetsboende ganska jämn.

Ur sysselsättningssynpunkt fungerar Storuman-Stensele som inpendlingsort för östra delen av kommunen. Exakt statistik rörande detta liksom för sysselsättningsgraden inom enskilda, mindre områden av kommunen är svår att redovisa. I den östra kommundelen fanns enligt Arbetsförmedlingen 105 personer registrerade som arbetslösa i början av år 2010. Den kommunomfattande översiktsplanen redovisar tillgängligt materiel för hela kommunen.

Utbildningsnivån i Storuman är i likhet med övrig glesbygd i landet lägre än riksgenomsnittet. Genom en medveten utveckling av gymnasie- och högskoleutbildning kan kommunen dock i dag erbjuda möjligheter som på sikt ska utjämna detta förhållande.

I Storuman-Stensele finns således i dag:

Grundskolor och förskolor (F1-5/6) i Stensele och Storuman, ca 190 elever.

Grundskola (6/7-9) i Storuman för östra delen av kommunen, ca 215 elever.

Luspengymnasiet, ett ungt, modernt gymnasium med ca 200 elever. Storumans Lärcentrum (ingående i Akademi Norr- ett kommunalförbund tillsammans med 13 andra kommuner i samarbete med flera universitet) för universitets- och högskoleutbildning.

Storumans Folkhögskola, med profilering mot natur, drivs i regi av Västerbottens läns landsting.

Musikskola bedrivs med kommunal delfinansiering genom gemenskapsföretaget Kulturakademien.

Samhälls- och kommersiell service finns i förhållande till centralorten Storuman-Stenseles storlek mycket väl utbyggd. Här finns Storumans vårdcentral, Sjukstugan, tandläkare och två äldreboenden. Barnomsorgen omfattar utöver nämnda förskolor också fritidsverksamhet i Storuman och Stensele. Kommunens bibliotek är inrymt i den gamla, k-märkta hotellbyggnaden vid stationen och kopplat till allaktivitetshuset Aktiviteten. En trestjärning campingplats finns centralt i Storuman.

Kommersiell service finns att tillgå i 26 specialbutiker, sex frisörer, ett bageri, två hotell samt flera matserveringar. Storumans resecentrum är nod i ett välförgrenat nät av busstrafik.

Företag, framför allt mindre sådana, är väl representerade inom kommunen. Bara i Storuman-Stensele finns ca 120 större och mindre företag och organisationer, inom vitt skilda brancher, registrerade.

Ett aktivt föreningsliv finns representerat bl.a. genom: sju kulturföreningar, tre jakt- och fiske-, ca 20 idrotts-, tre pensionärs-, fem politiska föreningar, två frikyrkoförsamlingar, samt nio studieförbund varav fyra lokalt baserade i Storuman-Stensele.

Framtid/Vision

Utkomst

Samhällsutvecklingens snabba takt har som framgått tvingat fram drastiska och stundom svåra omställningar för kommunen och dess befolkning i sökandet efter och anpassningen till nya utkomstmöjligheter. Framtidens utvecklingstakt torde inte avta utan förr påskyndas av bl.a. en allt snabbare globalisering. Mot denna bakgrund blir det allt viktigare att så långt möjligt basera den fortsatta utvecklingen på de långsiktigt mest hållbara, lokalt knutna och sysselsättningsskapande förutsättningarna inom kommunen.

Fyra faktorer bedöms därför i ett framtidsperspektiv som särskilt viktiga utgångspunkter för kommunens översiktliga planering och utveckling och i den fördjupade översiktsplanen för Storuman-Stensele.

1. Nya möjligheter till utnyttjande och förädling av skogsråvara
2. Mineralutvinning
3. Fortsatt utveckling av turistnäringen
4. Utveckling av Storuman-Stenseles strategiska läge som kommunikations-knutpunkt

Utöver dessa faktorer ska planeringen givetvis ägna stor omsorg åt övriga, viktiga och livskraftiga näringar där framför allt samverkan inom den småskaliga process- och tillverkningsindustrin i dag spelar en viktig roll i kommunen och tätorten.

Förväntad utbyggnad av vindkraft i kommunen kan i likhet med mineralutvinning ge positiva effekter till centralortens utveckling som bas- och bostadsort.

En god utveckling av kommunens basnäringar utgör den bästa förutsättningen för att säkra och vidareutveckla olika servicenäringar. Detta i sin tur är viktigt för att skapa en så differentierad arbetsmarknad som möjligt i kommunen vilket i sin tur är oerhört viktigt för möjlighet till ny rekrytering, jämställdhet och en god livsmiljö för alla.

”Livsmiljö”

En med tiden allt viktigare förutsättning för att positivt kunna utveckla ett samhälle är dess förmåga att i tillräckligt hög grad kunna leva upp till individens sammantagna behov av en stimulerande ”livsmiljö”. Begreppet inkluderar här människans hela aktivitet vid sidan av arbetet. Boende, trivsam och säker boende-/samhällsmiljö, tillgång till service, utbildning, vård, omsorg, kultur, natur, fritidsaktiviteter, föreningsliv, nöjen, kommunikationer, mm.

Svårigheten att i tillräcklig utsträckning kunna möta dessa, med samhällsutvecklingen, växande krav utgör i dag planeringens kanske största utmaning för glesbygd och mindre orter. Där tillgång till arbete tidigare dominerade folks flyttningsbenägenhet utgör numera en orts sammantagna ”livsmiljö”, för individ och familj, ofta en utslagsgivande faktor.

Dessa frågor måste tacklas både för att bromsa en fortsatt utflyttning och att möjliggöra viktiga nyrekryteringar till kommunen och centralorten. Den fördjupade översiktsplanen tar i flera avseenden fasta på dessa förutsättningar.

Det handlar dels om att skapa och / eller vidareutveckla enskilda kvaliteter i samhället men i planen betonas också vikten av att, med olika medel, särskilt stärka och utveckla Stensele-delen som helhet till en attraktiv boendemiljö för framtiden.

Mineraljakt

Förutsättningar och förslag - Utkomst

1. Skogsråvara

Under det senaste decenniet har en förskjutning skett inom träförädling. Denna syftar i dag till processbearbetning av skogens råmaterial i sin helhet. Etableringen av BIOstor, i den tidigare spånskivefabrikens kraftigt utbyggda lokaler, har goda förutsättningar att bli nyckeln till en ny era inom förädling av skogens råvara i regionen. Skiftet gynnar kommunen då förädlingen av träråvaran, till pellets, fjärrvärme och elenergi, nu sker på plats och ej som tidigare i stor omfattning sänts som bulkvara till bearbetning på annat håll.

BIOstor-anläggningen ligger mitt i navet mellan två Europavägar, 12 och 45, och två järnvägar, Inlandsbanan och Tvärbanan vilket givetvis gynnar såväl in- som uttransporter. Längs Inlandsbanan sträckning återfinns omkring en fjärdedel av landets skogstillgångar.

Förhoppningsvis kan även mer traditionell och utvecklad sågverksförädling bedrivas mer lönsamt med koppling till ett bioenergikombinat.

Det är rimligt att den kompetens och miljö som skapas kring BIOstor-projektet utmynnar i en central roll för regionen inom logistik och förädling av skogens råvaror. Utvecklingen stöds av att Storumans erbjuder specifikt anpassad utbildning för träbaserad processindustri.

Planen innehåller flera förslag ägnade att stödja den skissade utvecklingen:

A. Markreserver säkras intill BIOstors anläggning för att möjliggöra en fortsatt utveckling inom bioenergisektorn där förhoppningsvis en Bioindustri-park på sikt kan utvecklas.

B. För att möjliggöra fullgod järnvägsanknytning till hela "Bioparken" föreslås trafikreservat dels för ett triangelspår till området från Inlandsbanans sydgående spår, dels för möjligheten att från Tvärbanan, österifrån nå de lägre delarna av "Bioparken".

Den senare anslutningen torde förutsätta att korsningen mellan E12 och Tvärbanan kan lösas planskild. Detta kräver en större ombyggnad vilket, tillsammans med förväntad ökad tung trafik längs E12, har aktualiserat ett tidigare vägreservat för denna väg norr om Tvärbanan och Stensele samhälle. Planen visar därför i detta läge ett stort utredningsområde inom vilket Vägverket prövar olika alternativ.

Det ligger i kommunens intresse att tung och störande trafik leds utanför Stensele samhälle vilket då kan vidareutvecklas till en lugn, trygg och barnvänlig bostadsort.

2. Mineralutvinning

Malm tillgångar finns utefter den så kallade "Guldlinjen" som främst berör kommunens östra del. Ytterligare unika mineralfyndigheter har gjorts av nickel, zink och kalciumfluorid. Sedan mitten av detta decennium har två anriktningsverk för gruvverksamhet etablerats, i området, en vid Svartlidengruvan intill Pauträsk, en vid Blaikengruvan på gränsen mellan Storuman och Sorsele. Aktiv, framgångsrik prospekteringsverksamhet förekommer inom ett flertal områden i kommunen.

Gruvnäringen skapar många arbetstillfällen inte minst för etablerade åkeri- och entreprenadföretag. För de i gruvverksamheten direkt sysselsatta är bostadsfrågan och den sociala situationen i övrigt ofta svår att lösa på ett tillfredställande sätt. Detta gäller i synnerhet under ett etablerings- och startskede innan klart bedömningsunderlag finns för långsiktig produktionstakt och flera andra förutsättningar. Även i Storuman har således hittills mycken långpendling och enkel logi varit vanlig.

Det är kommunens förhoppning att de stora mineralresurser som nu konstaterats och fortfarande upptäcks sammantaget ska leda

till att såväl företag som enskilda personer/ familjer ska kunna bedöma att en mer långsiktig etablering i kommunen känns trygg och riktig.

Storuman-Stensele ligger centralt inom "Guldlinjen" och borde utgöra en naturlig etableringsort för t.ex. lednings- och administrativ verksamhet. Som bostadsort för anställda inom gruvnäringen erbjuder Storuman-Stensele ett alternativ med tillgång till god samhällsservice, skön natur, friluftsliv och en bostads- och arbetsmarknad som inte helt är beroende av gruvverksamhet. Den fördjupade översiktsplanen tar här fasta på att förstärka "livsmiljö"-värden som kan vara intressanta för beskriven inflyttning.

3. Turistnäringen

Tyngdpunkten i kommunens turistutbud ligger i fjällområdet men näringen är också viktig och betydelsefull i den östra delen av kommunen. E12, Blå vägen, utgör en viktig turistled liksom även E45. På Inlandsbanan bedrivs turisttrafik sommartid och för alla trafikslag utgör Storuman-Stensele en naturlig stoppunkt. Här finns hotell, matserveringar, aktivitetsarrangörer och många andra butiks- och servicefunktioner för vilka besöksnäringen som sådan är viktig. Vid Badsjön i Storuman finns områdets campingplats.

Flera av de under punkten "livsmiljö" redovisade förslagen avses inte enbart tillgodose ortsbornas behov utan är i hög grad också avsedda att stärka samhällets attraktion som besöksort. Detta gäller t.ex. utvecklingen av Badsjöområdet för rekreation, idrott och kultur, ny simhall, skidskyttstadion med möjlighet till utveckling av framtida aktiviteter.

Genom ett 2010 bildat handelsbolag, Toppstugan i Storuman, önskar ett antal lokalt förankrade entreprenörer tillsammans planera, finansiera, genomföra och driva en utveckling av området vid Utsikten (Stenselebergets topp) med turistisk inriktning.

Projektet avser att i fyra etapper, under ca 10 år, bygga upp en "turistbas" för events, en succesiv utbyggnad av anläggningar, upp- rustning av leder, utbyggnad av slalombacken med ev. anslutning mot Storumans samhälle, stugor, husvagnsparkering mm.

Området avses ej privatiseras utan betjäna såväl ortsbor som besökare, gärna i samverkan med Badsjöområdet, vilket torde ge hela Storuman en större utvecklingspotential. Ett levande berg med åretruntverksamhet.

Projektet kommer efterhand att förankras politiskt i kommunen och delges allmänheten för synpunkter. Det redovisas här i den fördjupade översiktsplanen som ett utredningsområde för att därmed kunna vidareutvecklas och förankras i en detaljplan, utan att stå i strid med översiktsplanen.

Storumans kommun har en stark idrottsprofil med många aktiva bland världseliten inte bara i alpina sporter. Storuman har här genom åren kunnat erbjuda uppskattade träningsläger inte minst i befintliga sport- och ishall. Kommunens målsättning är en fortsatt utveckling av denna verksamhet, som del i besöksnäringen. Se även sidan 12.

4. Kommunikationsknutpunkten Storuman-Stensele

Geografiskt, utifrån kommunens förutsättningar, har Storuman-Stensele en strategisk placering mitt i navet mellan två Europavägar (E12 och E45) och två järnvägar (Inlandsbanan och Tvärbanan Hällnäs-Storuman). Under punkt 1 har redovisats hur denna förutsättning starkt bidragit till lokaliseringen av BIOstors moderna bioenergikombinat till detta nav och de möjligheter som planen här vill skapa för utveckling av en industriell "Biopark".

I den nya detaljplan som utarbetats för området finns också avsatt mark för en nu påbörjad järnvägsansluten godsterminal. Denna kan i sin tur ge förutsättningar för annan intermodal transportverksamhet och kan också tjäna som incitament för etablering av framtida nya verksamheter, betjänta av goda transportmöjligheter.

Planen understöder detta främst genom de under punkt 1 redovisade punkterna och med förslag till en strategiskt placerad serviceanläggning, främst för lastbilar och deras förare (truckstop), i korsningen mellan E12 och E45.

I samband med att terminalens utbyggnad nu påbörjats och en mer detaljerad projektering inletts har möjligheten att finna en alternativ dragning av ett triangelspår mellan Inlandsbanan och Tvärbanan, söder om det i planen redovisade läget, aktualiserats. Mark för industriutveckling skulle då också kunna reserveras väster om väg E45.

Aktuella områden är i den fördjupade översiktsplanen inte reserverade för andra ändamål. De ligger inte heller nära störningskänslig bebyggelse, men omfattas av riksintresse för naturvård respektive renskötsel. Ytterligare underlag, utredningar och planöverväganden i stort liksom prövning av riksintresseintrånget har dock bedömts nödvändiga innan den övervägda markanvändningen kan införas i översiktsplanen.

Fortsatt utredning av nämnda alternativ sanktioneras dock i denna plan då det i bästa fall också kan leda till att det nu redovisade intrånget i Luspens naturreservat kan undvikas. Eventuell omprövning av markanvändningen i det aktuella området bör senare kunna

hanteras som en partiell revidering av den fördjupade översiktsplanen.

Den förväntade renässansen för järnvägen stärks ytterligare av planerna på att återuppta persontrafik på sträckan Storuman-Umeå. En möjlighet som skapats med färdigställandet av Botniabanan och bildandet av Norrtåg AB, gemensamt ägt av länsstrafikbolagen i de fyra nordliga länen.

En bättre vägförbindelse föreslås också mellan E45 och Norra industriområdet i Storuman för att på så sätt undvika att tung trafik passerar skol- och bostadsområden vid Materialvägen.

5. Process- och tillverkningsindustrin

I Storuman spelar denna en viktig roll och har satt präge på kommunens utveckling. De tidigare, stora aktörerna Spånplattfabriken (Umelit / Byggelit) och Stensele mekaniska verkstad (SMW / Kockums) har gett grunden till ett stort och brett kunnande om mekanik och processarbete. Denna kunskap har lett till att nya bolag och aktörer växt och växer fram inom dessa sektorer. En fortsatt satsning på denna utveckling är viktig för att stärka den samlade kompetensen, möjligheterna till samverkan och synergier och förhoppningsvis för att ge individen möjlighet till en intressantare arbetsmarknad inom branschen.

Tillväxten i branschen måste främst bygga på att lokala initiativ tas tillvara och ges utvecklingsutrymme. För den fysiska planeringen innebär det att den inte enbart bör inriktas på att reservera stora markområden för nyetableringar. Det gäller istället att ha en beredskap att stötta och skapa utrymme för initiativtagare till nya verksamheter eller utveckling av befintliga entreprenörer eller, med ortens förutsättningar få nya entreprenörer att växa fram eller flytta hit. Sådana insatser är svåra att planera i förväg. Det är istället viktigt att översiktsplanen är väl förankrad lokalt. Då finns en mental beredskap att snabbt ställa upp med planeringsresurser som kan medverka till att lokalt framvuxna idéer och uppslag kan förverkligas.

Merparten av den mekaniska tillverkningsindustrin i Storuman-Stensele återfinns inom det Södra industriområdet som i dag snart är helt färdigexploaterat. Planen innehåller därför förslag om att flytta de befintliga fotbollsplanerna (Storhälla), som gränsar direkt till industriområdet, för att där skapa expansionsutrymme för ovan nämnda verksamheter i god kontakt med de befintliga.

Inlandsbanan

Läs
mer i
MKB om
Transporter
Sid 11

Förutsättningar och förslag - Livsmiljö

Boende

Det sammantagna behovet av nya bostäder är givetvis begränsat i områden med vikande befolkningsunderlag. Inte desto mindre krävs en viss förnyelse av det befintliga bostadsbeståndet och en komplettering av bostäder för särskilda behov.

Boende för äldre

Mest aktuellt i Storuman-Stensele i dag är behovet av bostäder för äldre personer, vissa med direkta eller förväntade vårdbehov. Kommunen har nyligen genomfört och antagit en äldreberedning där denna fråga analyserats och lett till förslag som är mycket intressanta ur den fysiska planeringens synpunkt. Från utredningens kapitel Utveckling av flexibla boendeformer citeras:

"Under arbetet i äldreberedningen har det tydligt framkommit att boendefrågorna är centrala för utformningen av en bra äldreomsorg. Idag upplevs steget mellan "eget boende" och "särskilt boende" som alldeles för stort. Det är också uppenbart att bristen på särskilda bostäder för till exempel demenssjuka har gjort att tillgängligheten för övriga grupper av äldre är starkt begränsad. Äldreboendedelegationens nya definitioner av bostäder för äldre ser alltså ut enligt följande:

Ordinärt boende

Seniorbostäder

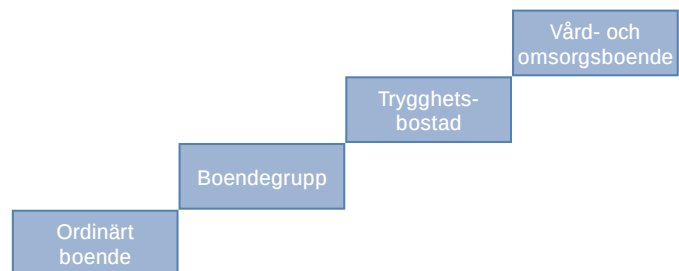
Trygghetsbostäder

Vård- och omsorgsboende

Vad gäller mellanformer mellan ordinärt boende och vård- och omsorgsboende skulle i vår kommun ett slags "nätverksboende" eller "boendegrupp" kunna utvecklas. Detta skulle utformas på så sätt att ett antal personer som fortfarande bor i eget boende har gemensamma schemalagda aktiviteter, gemensam lunchlokal, bestämda kontaktscheman och liknande. Detta skulle kunna göras på prov i ett pilotprojekt. Bostadsanpassning och tekniskt stöd är självklara verktyg för att underlätta kvarboende i den egna bostaden så länge som det önskas.

Trygghetsbostäder innebär anpassade lägenheter med god tillgänglighet, med nära tillgång till gemensamhetslokaler, måltider, vård och annat stöd. De lägenheter som här kommer ifråga ska vara Å-märkta (enligt vårt förslag ovan) och bör gärna ligga i närheten av befintliga vård- och omsorgsboenden eller liknande.

Detta föreslagna utbud av former för äldreboende kan gestaltas som en "boendetrappa".

Postlådor vid Luspnäset

Den beskrivna och antagna modellen innehåller intressanta för- delar. Nybyggnadsbehovet av specialbostäder minskar. Genom Å-anpassning av befintliga, tillgängliga bostäder i det kommunala bostadsbolagets ägo, kan förhoppningsvis många äldre erbjudas en funktionell lägenhet i närheten av sitt tidigare boende. Tryggheten ökas samtidigt som integrationen av lägenheterna i samhället blir god.

Modellen innebär också en god resurshushållning i en kommun där befolkningsunderlaget, och därmed behovet av bostäder inte med säkerhet ökar.

Gruppboendestäder för dementa måste dock planeras och byggas separat. Behovet av demensplatser kommer att öka i framtiden. Nyttjandet av befintliga platser bör granskas och optimeras, och genom att göra plats för de dementa som redan idag behöver speciell vård och omsorg frigörs också platser på vanliga äldreboenden. Därigenom kommer också "boendetrappan" att fungera mer friktionsfritt.

Perspektivet för eventuella nybyggnationer bör sträcka sig över åtminstone den kommande 20-årsperioden, och vårt förslag utgår från en målsättning på totalt cirka 45 nya platser fram till år 2030. Dessa bör fördelas på 30 platser i den östra kommundelen och 15 i den västra. I ett första skede kan det vara lämpligt att tillskapa 10 platser i Storuman/Stensele.

Ambitionerna för äldreboende måste också omfatta en trivsamt, trygg och lättillgänglig utomhusmiljö. Anpassade gångvägar, strövtigar och avgränsade grönytor är angelägna.

Förtätning av befintlig bebyggelse

Inom Storuman-Stensele finns i dag goda möjligheter att förtäta och komplettera befintlig bebyggelse delvis inom ramen för gällande detaljplaner eller genom revidering. Detta förordas i den fördjupade översiktsplanen då det, väl genomfört, innebär god hushållning genom nyttjande av redan nedlagda kostnader i infrastrukturen. Ofta kan viss förtätning också berika en ofta alltför gles samhällsbild. Pågående trafikutredning för Stensele kan resultera i att E12 som genomfartsled flyttas ut från samhället. Detta skulle givetvis skapa en klart säkrare och miljömässigt bättre boendemiljö vilket kan möjliggöra ny bostadsbebyggelse i Stensele. Detta studium bör dock avvakta trafikutredningens resultat.

Boende i attraktiva lägen

Som framgått av tidigare analyser har boendets kvalitet kommit att spela en allt viktigare roll i samhällsutvecklingen under senare tid. För att bland annat kunna nyrekrytera och behålla viktiga nyckelpersoner för ortens framtid har möjligheten att kunna erbjuda attraktiva bostadsalternativ bedömts som viktig.

Storuman-Stensele har fantastiska förutsättningar att erbjuda, hittills dåligt utnyttjade möjligheter, till byggmark för boende med tillgång till såväl storslagen utsikt, strandnära lägen som vackert kulturlandskap.

I planen redovisas ett förslag till bostadsområde utefter nedre delen av Utsiktsvägen som både erbjuder bekväm närhet till befintlig service och milsvid utsikt ut över sjön Storuman och upp mot fjällvärlden.

Stensele erbjuder, med sitt södervända läge mot sjön, sitt till stora delar bevarade kulturlandskap och den imponerande träkyrkan den mest traditionsrika och kanske vänligaste trakten för boende inom planområdet. Med utvärdering och säkerställande av de mest värdefulla landskaps-, natur- och kulturvärdena i byn bör en komplettering med fler attraktiva bostäder eftersträvas. En inflyttning prioriteras också för att stärka underlaget för skola, förskola, butik och övrig service i Stensele. Satsningen bör också avse andra förbättringar som stärker Stenseles attraktivitet som bostadsort.

Den tidigare nämnda möjligheten till framtida utflyttning av E12-trafiken, till ett läge norr om samhället, utgör en förutsättning för att kunna vidareutveckla Stensele och prioriteras ur denna synpunkt starkt av kommunen.

I västra delen av Stensele finns en livsmedelsbutik (ICA) och en möbelfärr. Deras bedömning är att en omläggning av väg E12 norr om samhället, utan särskilda åtgärder, torde komma att minska butikernas omsättning med 10-15%. Då deras överlevnad är högst väsentlig för Stenseles utveckling måste vid vägplaneringen sådana hänsyn tas i form av möjlighet till god utformning, skyltning, bekväm parkering (också för husvagns- och trailerekipage) mm.

Vid kommande vägplanering måste också samråd och stor hänsyn tas till två befintliga helårsbebodda fasigheter norr om järnvägen.

Vidare redovisas förslag till boende, i en liten omfattning, i strandnära läge i Luspholmsområdet. Detta utgör delvis en komplettering till befintlig bebyggelse, vilket skapar ett långsiktigt förstärkt underlag för drift av befintlig infrastruktur och samhällsservice. Samtidigt är avståndet till Storumans centrum betydligt större än i "Utsiktsvägsalternativet" vilket presumtiva intressenter måste beakta. Inför en fortsatt exploatering inom Luspholmarna måste givetvis de för ortsbör och besökare mest attraktiva fritidsområdena och stränderna i stället säkerställas och skyddas som friluftsområden. Tillkommande bebyggelse kommer inte att tillåtas på lägre nivå än 100 cm över Storumans högsta dämningssgräns vilket ger god marginal även till ett bedömt 100-årsflöde.

Området är ur strandskyddssynpunkt att betrakta som viktigt för tätortsutveckling.

Utsiktsbacken

Skola och utbildning

Nuvarande tillgång till mark- och lokaler bedöms fullt tillräckliga för planperioden. Förbättringar av övriga "livsmiljö"-aspekter är dock av största betydelse även för skola och utbildning. I linje med ovan anförda argument för att stärka Stensele som framtida attraktivt, barnvänligt bostadsalternativ bör givetvis kommunen prioritera att skolan får finnas kvar i samhället.

Vård och omsorg

Utbyggnadsreserv för sjukstugan finns i anslutning till befintlig anläggning liksom landningsmöjlighet för sjuktransport med helikopter.

Angående förslag till äldreomsorg hänvisas till rubriken Boende / Boende för äldre.

Kultur, fritid och rekreation

Inom Badsjöområdet finns redan i dag flera av samhällets utom- och inomhusaktiviteter för sport och motion samlade. Här finns utomhusbad, båthamn, minigolf, fria lek- och bollytor, promenadvägar mm. Inomhushall för gymnastik- och bollspel och en fullstor ishockeyhall som även kan nyttjas för olika evenemang. Sommartid utgör Badsjöområdet också samhällets campingplats försedd med servicebyggnad, uthyrningsstugor, ett litet kapell mm. Området utgör då en naturlig mötesplats mellan ortsbor och besökare.

Kommunen har ambitionen att ytterligare stärka Badsjöområdets attraktionskraft. Genom att hit samla än fler aktiviteter kan förhoppningsvis dess funktion som social mötesplats stärkas samtidigt som möjligheten till praktisk samverkan mellan lokaler och personal kan leda till ett större utbud av aktiviteter till lägre driftskostnad.

Området har i planen utlagts som område för rekreation och kultur. En arbetsgrupp med representanter för ett stort antal föreningar och kommunen arbetar med att ringa in hur verksamheter och markanvändning bäst kan ske och samordnas. Även utnyttjandet av sjön och vattnet är viktigt. Under begreppet "Uman som resurs" arbetas med utveckling av båtliv, fiske, dykning mm. Ett läge för nytt

badhus har tidigare utretts liksom möjligheten att hit flytta samhällets fotbollsplaner, varvid huvudplanen tänks placerad intill ishallen där järnvägens numer uttjänta kolupplag finns. Bollplanen kommer givetvis, som nu, att förse med ett högt och stadigt stängsel. Detta kan förbindas med ishallens gavel och på så sätt skapa en mycket säkrare avgränsning mellan järnvägsområdet och Badsjöområdet än i dag. Spelare och publik når planen från norr och väster. Fortsatt planering kommer här att ske i samråd med IBAB.

Storuman har blivit något av centrum i landet för den relativt nya sporten myrfootboll (swampsoccer). Flera SM-tävlingar har anordnats och banor har provisoriskt redan anordnats inom Badsjöområdet. I den fortsatta utredningen ska bästa långsiktiga placering av banorna klarläggas.

I planerna ingår även att komplettera området med olika kulturella aktiviteter. Den hembygdsgård som i dag finns på Kåtaholmen, ca. 1 km nordväst om Badsjön, är i dåligt skick och har visat sig illa belägen för åretrunt-verksamhet. En ändamålsenlig lokal i anslutning till Badsjöområdet skulle fylla en bättre funktion både för hembygdsföreningens och andra föreningars verksamhet. Hit bör även en friluftsscen och en dansbana/-loge förläggas, helst i kontakt med en större öppen yta för olika sammarenemang.

Vid större evenemang inom Badsjöområdet kan besöksstrafiken, av miljö- och säkerhetsskäl, lämpligen orienteras söderifrån där stor tillgång till parkeringsytor kan anordnas i anslutning till järnvägsområdet.

Hembygdsområdet på Kåtaholmen är sommartid populärt som bad- och utflyktsmål och bör kvarligga som allmänt rekreationsområde. Här finns också en "ångbåtsbrygga".

Stensele hembygdsgård ligger i ett mycket attraktivt söderläge mot sjön. Den utgör en viktig resurs i den eftersträlvade utvecklingen av Stensele och bör därför, i detaljplan, säkras för sitt ändamål.

De på sid 9, under rubriken Turistnäringen, redovisade planerna för en utveckling av Stenseleberget (Utsikten) kommer givetvis också att berika utbudet av motions- och rekreationsmöjligheter för ortsborna.

För att utveckla det växande intresset för skidskytte (med olympisk guldglans i kommunen) utreds placeringen av ett stadion med start-, skjut-, och målområde i relativt centralt läge öster om kommunhuset i Storuman. Stegvis kan denna satsning komma att följas av en fortsatt utbyggnad av sportsliga vinteraktiviteter i detta terrängavsnitt.

Den nuvarande slalombacken på Stenseleberget planeras också utrustad med möjlighet till förlängning mot söder.

Sammantaget är dessa satsningar ett led i att ytterligare stärka Storumans idrottsprofil.

Teknisk försörjning

Vattenförsörjning

Vattenförsörjningen till Storuman och Stensele sker idag från tre grundvattenbrunnar på Brännholmen i sjön Storuman. Från brunnsområdet går två överföringsledningar till vattenverket vid Strandvägen. Där pumpas det genom tre öppna filter och leds sedan med självfall till en lågreservoar. Vidare distribution sker med fyra pumpar till två system, ett för Storuman och ett för Stensele. En motorventil med fast strypning förenar de två systemen.

Vattenverket är dimensionerat för 3 100 personer. Det motsvarar en medeldygnsförbrukning av 1 100 m³/dygn och en maximal dygnsförbrukning av 1 800 m³/dygn.

Normal dygnsförbrukning är idag ca 1 200 m³/dygn, men kan enstaka dygn uppgå till drygt 1 400 m³/dygn.

Vattentillgången i Storuman är god. Dock måste vattenverket som togs i drift 1962 genomgå en rejäl upprustning och kapacitetshöjning. Detta har ytterligare aktualiserats i samband med Biostors tillkomst. Vattenförsörjningen till Södra industriområdet behöver utredas.

Högreservoarer finns i Storuman med en volym av 800 m³ och en högsta trycknivå av ca +411.30 m.ö.h. och i Stensele med en volym av 300 m³ och en högsta trycknivå av ca +372.10 m.ö.h.

När vattenverket byggdes togs vatten från en vattentäkt lokaliserad på samma fastighet som vattenverket. Denna fungerar idag som reservvattentäkt.

Vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter är fastställda för samtliga tre vattentäkter. Fastställandet har dock skett enligt gammal lagstiftning och behov finns att se över bestämmelserna enligt idag gällande lagstiftning.

Ledningsnätet byggdes mellan åren 1950-1970 och är i dag i stort behov av renovering. En successiv ombyggnad förekommer.

Spillvatten och avloppsrening

Spillvatten inom Storuman och Stensele tätorter leds via lednings-system och avlopps-pumpstationer till ett avloppsreningsverk beläget i östra delen av Stensele vid Umeälvens strand. Umeälven utgör recipient.

Avloppsreningsverket togs i drift 1971. En större om- och tillbyggnad genomfördes 1980 och ytterligare en stor ombyggnad utfördes 2006.

Verket är idag dimensionerat för en tillrinning av qdim 75 m³/h. Nuvarande tillstånd gäller för att ta emot och behandla avloppsvatten från 4 000 personekvivalenter (p e), motsvarande en belastning med 280 kg BOD7 per dygn. Tillståndet omfattar också behandling av upp till 2 000 m³ externt avloppsslam per år.

Stora del av ledningsnätet byggdes mellan åren 1950-1970 och är i dag i stort behov av renovering. En successiv ombyggnad förekommer.

Dagvattenrening

Dagvattensystem finns utbyggt och täcker i stort sett hela tätortsområdet Storuman–Stensele. Ingen rening av dagvattnet sker, utan det leds via diken eller vattendrag mot Umeälven.

Fjärrvärme

Fjärrvärmenät finns utbyggt i stora delar av Storuman och Stensele. Nästan alla större byggnader, flerfamiljshus och industribyggnader är anslutna. Av friliggande villor i området är i dag drygt 1/3 anslutna och nätet vidgas efterhand. Totalt finns 2010 nära 400 abonnenter. Fjärrvärmen produceras i dag vid BIOSTORs fabriksanläggning. Denna liksom fjärrvärmenätet ägs av Skellefteå Kraft AB. Stor reservkapacitet finns för samhällets fortsatta utbyggnad.

Bredband

Bredband är i dag utbyggt med fibernät till en täckning av 85% inom Storuman och 90% inom Stensele. På Luspholmen finns ett lokalt nät matat via radiolänk från Storuman.

Bredbandsnätet administreras av kommunen och ingår i AC-nät. Det kan utan större investeringar göras komplett när efterfrågan uppstår.

Miljö, hälsa och säkerhet - se också vidare i MKB

Miljömål

Storums kommun har fattat beslut om att de regionala miljömålen ska ligga till grund för kommunens verksamhets- och översiktsplanering. Några lokala miljömål finns i dag inte antagna men i det aktuella förslaget till den kommunomfattande översiktsplanens finns ett antagande av sådana med som ett kommunalt mål. I detta planförslag, kap.5, redovisas också en övergripande jämförelse av översiktsplanens inverkan på miljökvalitetsmålen.

Miljökvalitetsnormer

Storums kommun har under 2010 påbörjat en kommunomfattande Vattenplanering i enlighet med vattendelegationens åtgärds- och förvaltningsplan.

Läs mer i MKB om Hälsa och säkerhet. Sid 12

Kopplat till detta arbete kommer en översyn och komplettering att ske med mål att fastställa skyddsområden för kommunens samtliga vattentäkter och underlag tas fram för beslut angående avgränsning av kommunens verksamhetsområden för VA, vilka, även inom Storuman-Stensele, i dagsläget ej är helt klarlagda.

Mätning av luftkvalitet gjordes i kommunen senast 2003/2004. Program för fortsatt arbetet med miljökvalitetsnormer och för kontrollmätning av luftkvalitet inom kommunen hänförs i detta skede till den kommunomfattande översiktsplanen.

Radon

Radonförekomster finns i berggrunden vid Storuman-Stensele. Mätningar utfördes i början av 1990-talet och mätning av radon i dricksvatten 1999.

Avfallshantering

Storums återvinningscentral drivs på entreprenad. Endast hushållens avfall emottas här. Utsorterade material skickas för materialåtervinning. Trä flisas för energiåtervinning medan farligt avfall sänds för omhändertagande. Den deponirest som uppstår sänds för närvarande till Sorsele kommuns deponianläggning.

Brandkårsövning

Risker

Storums kommun som helhet har en relativt okomplicerad riskbild för såväl extraordinära händelser som för olyckor. Det som sticker ut i jämförelse med grannkommunerna är risken för ett dammbrott och risker associerade till den omfattande besöksnäringen.

Ett dammbrott är en händelse med oerhört låg sannolikhet men med ofantliga konsekvenser. En sådan händelse skulle också påverka hela älv dalen och troligen även bli en nationell kris. Dammbrott är nog den värsta frestade händelse som skulle kunna drabba kommunen och skulle troligen radera hela infrastrukturen. Det är också rimligt att anta att ett antal människor skulle mista livet som en direkt eller indirekt följd av händelsen.

Besöksnäringens bidrag till riskbilden är dels en ökad risk för stora kommunikationsolyckor, dels en ökad risk för bränder i samlingslokaler och dels en kraftigt ökad risk för drunkningar.

Eftersom de flesta av dem som besöker kommunen färdas med bil eller buss är trafiken på E12 tidvis mycket intensiv och risken för olyckor ökar i direkt proportion till trafikmängden.

Särskilda risker i Storuman / Stensele

Olyckshändelser som föranleder räddningsinsatser är ganska jämnt fördelade över året. En liten höjning under sommaren och motsvarande minskning under hösten kan dock anas. I denna del av kommunen finns fler industrier av olika slag, fler och större vårdanläggningar, fler och högre bostadshus över 3 våningar och genom de båda europavägarnas korsning är trafiken också intensivare. Allt detta sammantaget medför att antalet larm till räddningstjänsten är fler och även följer den nationella trenden med färre bränder men fler olyckor.

Planerad godsterminal i Stensele kan också leda till fler tunga transporter på väg och järnväg där också inslaget av farligt gods kan komma att öka. Denna trafikutveckling ska bevakas under planperioden med särskild hänsyn till riskbilden intill samhällets vårdanläggningar. Den norra korsningen mellan vägarna E12 och E45 utgör i dag, på grund av lutningsförhållandena, ett faromoment för den tunga trafiken. Närheten till kommunens sjukstuga gör att en trafiksäkrare ombyggnad har hög prioritet.

I nu gällande Lag om Skydd mot Olyckor, LSO, betonas tydligt den enskildes ansvar, men också kommunernas skyldigheter att arbeta olycksförebyggande. Kommunen måste också inventera och analysera riskerna för både extraordinära händelser och olyckor som kan föranleda räddningsinsatser. Kommunens riskanalys och därur härledda handlingsprogram återfinns på kommunens hemsida.

Geologisk risk för ras är mycket liten inom planområdet. Däremot kan höga flöden leda till översvämning av låga strandområden intill Storums och Stenselesjöns stränder.

Den fördjupade översiktsplanen sätter därför som riktlinje att vattenkänsliga delar av bestående byggnader inte får anläggas på lägre nivå än 100 centimeter över respektive sjös / magasins högsta dämningsskän. Detta ger en viss säkerhetsmarginal även för ett beräknat hundraårsflöde.

Riksintressen och naturreservat

Planområdet Storuman-Stensele berör fyra områden / objekt av så kallat Riksintresse. Dessa innehåller värden som av staten bedömts vara av sådan nationell betydelse att kommunen i sin planering ska redovisa dessa och beskriva hur man avser att tillvarata och säkra dem för framtiden. Riksintressena som redovisas på karta 2 är:

Riksintresse naturvård

Storuman-Luspnäset - NRO24101 Riksvärde: Geovetenskap

Söder om Storumans samhälle finns spår i terrängen av en större issjötappling med både renspolade hållar och sedimentavsättningar. Vid den senaste isavsmältningen har Storblaikens massiv smält fram som en nunatakk med en kraftig spolning längs iskanten utefter västra sidan av bergsmassivet. Vid något tillfälle har också den dåvarande issjön Storuman dämmts mot söder och till slut brutit igenom fördämningen (jord eller is) och "tappats" ner mot Stensele. Issjöns vattenyta låg troligen några meter högre än nuvarande sjöyta och vattnet från issjön följde den tidigare isälvens lopp. När iskanten sjunkit ner till den nuvarande Umeälvens tröskel, som låg lägre än isälven, sänktes issjöns vattenyta och isälven sinade. Innan sjön på detta sätt fann sin naturliga ränna (den idag torrlagda fåran

p.g.a. dammen) spolade vattnet fram på flera ställen troligen i olika faser runt Luspberget, över Luspnäset och i västra kanten av samhället Storuman. Detta syns tydligt i form av renspolade hållpartier och block på grusavlagringar. Finkorniga sorterade sediment (silt och mo) fortsatte längst och avsattes som en tunn kapp över moränen i södra änden av Stenavan och Noansavan.

Kommunens ställningstagande: Området som redan vid avsättningen var påverkat av industrietablering kommer att ytterligare påverkas när planens förslag till utbyggnad av södra industriområdet blir aktuell. Inför fortsatt detaljplanläggning av detta område ska en geovetenskaplig utredning göras. Se också vidare under Naturreservat.

Riksintresse kulturmiljö

Järnvägsmiljön i Storuman - AC 34

Sammanhållen järnvägsmiljö med väl bevarade järnvägsbyggnader i timmer från 1920-talets början med stationshus, ett antal järnvägstjänstemannabostäder och järnvägshotell ritade av Folke Zettervall. De bastanta och tjärade träbyggnaderna bär drag av både nationalromantik och 20-talsklassicism.

Kommunens ställningstagande: Den nya planen påverkar ej området som redan är skyddat med q-markering i gällande detaljplan. Stationshuset skyddas dessutom som byggnadsminne enligt kulturminneslagen.

Biblioteket

Naturreservatet Luspen

Riksintresse rennärning

Kommunens båda samebyar, Umbyn och Vapsten har båda intressen inom planområdet på var sin sida om Umeälven. Det område som kan komma att beröras av planens förslag är den passage som på karta 2 redovisas på var sin sida av väg E45 söder om Stensele industriområde. Området utgör en svår passage vid renflyttningen för Vapstens sameby. Förslag och konsekvenser redovisas närmare i MKB.

Riksintresse kommunikation / vägar

Europaväg 12 (E12) och Europaväg 45 (E45)

Som viktiga nationella kommunikationsstråk får framkomlighet och säkerhet inte försämrats genom kommunens planering.

Kommunens ställningstagande: Den fördjupade översiktsplanen handlar mycket om kommunikationer. Den medvetna inriktningen mot ökade järnvägstransporter liksom utredningen av en ny sträckning för delar av E12 med, slopad järnvägs korsning i plan vid Stensele, gagnar här riksintresset.

Naturreservat

Naturreservatet Luspen Bildat 1960

Reservatet som bildades 1960 omfattar de mest centrala och intressanta delarna av det ovan beskrivna kalspolningsområdet Riksintresse Storuman-Luspen (NR024101). Ett litet reservat där man hittar fina exempel på hur inlandsisen påverkat landskapet i form av kalspolade berghällar, jättegrytor och isräfflor.

Kommunens ställningstagande: Här skärps genom planförslaget det intrång som inleddes med den nya dragningen av nuvarande E45 i slutet av 1980-talet och skärptes i samband med att detaljplan för ny godsterminal utarbetades 2007. Förslaget triangelspår mellan Tvärbanan och Inlandsbanans södergående spår påverkar området i norr. En dialog i ärendet har sedan 2006 hållits med länsstyrelsen där avsikten varit att i tid hinna anskaffa det underlag som kan komma att krävas för ett ställningstagande angående naturreservatet.

Kommunen ser ett mycket stort värde i reservatet både som specifikt naturobjekt och genom den historiska dimensionen den ger bygden. Från kommunens utgångspunkt bedöms dock dessa värden kunna bibehållas i tillräcklig grad även vid en järnvägsutbyggnad enligt planen. Detta givetvis med beaktande av den viktiga, framtida miljö satsning i vilken den är en del. En närmare bedömning i detta liksom ett tidigt besked i ärendet från Länsstyrelsen lämnas i planen Miljökonsekvensbedömning (MKB).

Gällande Luspens naturreservat

Den lilla del av reservatet som idag ligger öster om väg 45 kommer länsstyrelsen upphäva som naturreservat. Beslut om detta tas under 2010-2011.

Historisk översikt

Storumans samhälle är beläget på nordsluttningen av Stenseleberget vid sydändan av den sju mil långa sjön Storuman, som utgör en del av Umeälvens vattensystem, c:a 25 mil från utflödet i Bottenviken.

En gång var Storuman en mycket större sjö, som var uppdämd av inlandsisen. Omkring 7000 år f. Kr. hade inlandsisen dragit sig så långt tillbaka att isranden låg vid Storuman och issjön avtappades genom den väldiga älv som bildades och som rev med sig allt löst i sin väg, skapande väldiga rasbranter och kalspolade berggrunden. Som minne av isälvens framfart ligger det s.k. Kalspolningsområdet med sina blankslipade hållar, block, jättegrytor och klipprännor, alldeles intill samhället. Kalspolningsområdet avsattes 1960 som naturreservat.

Sjön är nu reglerad och ungefär i den sträckning som den forna isälven drog fram leds nu Umeälvens vatten från Umluspens kraftstation i en underjordisk 2 km lång tunnel, som mynnar i nästa vattenkraftmagasin - Stenselet. Lämningar av stenåldersbosättningar har hittats runt sjön Storuman. Dessa har daterats till tiden mellan år 5 000 och 3 000 f. Kr. Även senare förhistoriska bosättningar har man funnit spår av.

Kolonisation av lappmarken gynnades av statsmakterna. Dessa ville se en uppodling av ödemarken i norr. Det var dock inte utsikterna till goda odlingsmöjligheter som i första hand lockade de första nybyggarna, utan det var jakt och fiske som utgjorde grunden för deras försörjning och så skulle det förbli länge än.

Under 1800-talet tog kolonisationen av Ume lappmark fart och 1822 avskildes Stensele med nuvarande Tärna socknar från Lycksele och bildade eget pastorat. Stensele kom att bli den nya socknens centralort, med nyodling, kyrka, präst, länsman, skola och andra civilisationens utposter mot ödemarken. Byn fick vägförbindelse med Lycksele 1884.

Den första bosättningen i historisk tid i Storuman, eller Luspen som byn kom att kallas, skedde så sent som 1741. 1763 blev bosättningen officiellt registrerad då det första nybygget insynades av myndigheterna. Därefter hände inte mycket under det närmaste århundradet. 1832 fanns här fyra rökar och vid sekelskiftet 1900 knappt ett tiotal hushåll.

Luspen kom dock att få en viss betydelse, bl. a. för kommunikationerna upp mot Tärnaområdet, där kolonisationen kommit igång under 1800-talet. Bl.a. utgick ångbåtstrafik till byarna runt Storumansjön upp till Slussfors, som sedan 1916 haft en nödortftig vägförbindelse med Tärnaby. Båttrafiken bedrevs från 1901 till 1933, då en ny landsväg byggts hela vägen upp till Tärna.

Lokstallarna

Utvecklingen av Luspen tog fart i och med byggandet av Inlandsbanan och Tvärbanan till Hällnäs vid Norra stambanan under 1920- och 30-talen. Vissa nya näringsfång etablerades också under denna tid i mindre omfattning. Med tillkomsten av järnvägen ändrades byns namn till Storuman.

1923 öppnades Inlandsbanan för persontrafik till Östersund och 1937 var banan färdig upp till Gällivare. 1930 var förbindelsen till Hällnäs klar. Under denna tid tillkom en hel del bebyggelse, bl.a. järnvägsstationen, järnvägshotellet och intilliggande Sjöbostäder, vilka nu är upptagna som riksintresse. I övrigt var bebyggelsen tämligen oreglerad, delvis Klondyke-betonad.

1944 fastställdes den första stadsplanen för Storuman och bebyggelsen har i huvudsak följt denna plan. Av den äldre bebyggelsen från tiden före återstår inte många byggnader.

Stensele och Storuman utgjorde under åren 1937/38 till 1963/64 var sitt municipalsamhälle. Stensele var i början ännu centralort i kommunen där det mesta av offentlig och kommersiell service var koncentrerad, och en viss rivalitet mellan samhällena rådde. Allt mer kom dock att dras till stationssamhället Storuman och 1948 beslutades att kommunens förvaltningsbyggnad och tingshus skulle byggas där.

Storuman kom därmed att efterhand överta funktionen som kommunens viktigaste ort. Kommersiell och offentlig service samlades alltmer hit och bostadsbebyggelsen expanderade i större och snabbare takt här än i Stensele. Denna process kan sägas ha fullbordats under 1970-talet. Stensele utgörs nu av bostads- och industriområden.

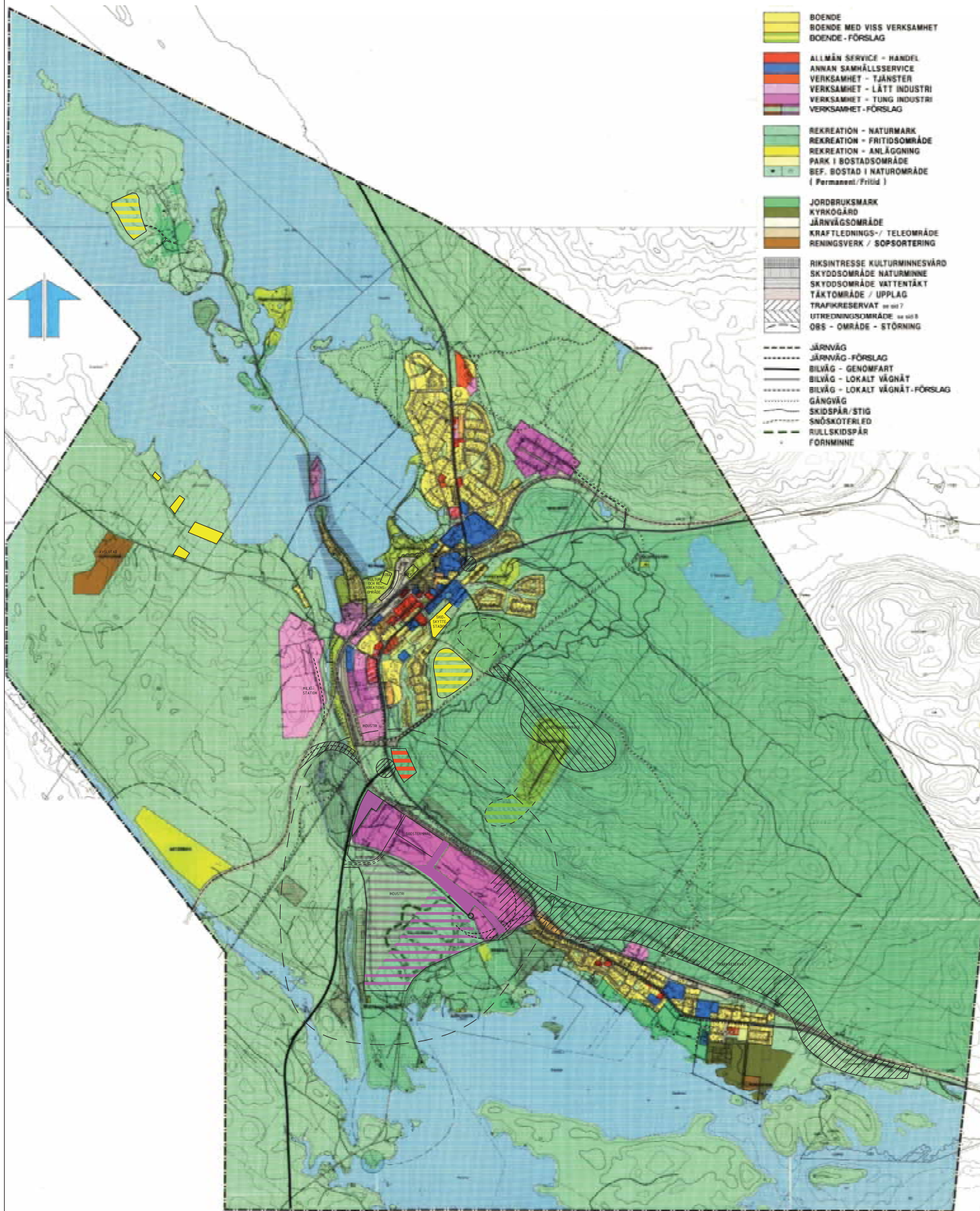
1971 sammanslogs Stensele och Tärna kommuner och den sammanslagna kommunen fick namnet Storumans kommun.

Med början i mitten av 1950-talet och delvis ända in på slutet av 1970-talet skedde en omfattande utbyggnad av vattenkraften i övre Umeälven. Detta medförde ett uppsving för kommunen och samhället av samma betydelse som en gång järnvägsbyggandet haft. Huvuddelen av tätortens bebyggelse stammar från denna tid och senare och av äldre bebyggelse återstår inte mycket.

I och med det minskade arbetskraftsbehovet i jord- och skogsbruk och avvecklingen av kraftverksbyggena har en befolkningsminskning inträtt i kommunen, som endast delvis kunnat kompenseras genom nyetableringar inom näringslivet. Samhället Storuman-Stensele har dock i huvudsak fortsatt att sakta öka sin folkmängd.

Slåtermaskin

ANTAGANDEHANDLING

KARTA 1

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR STORUMAN - STENSELE 2011

SKALA 1:10 000 (A0)
SKALA 1:20 000 (A2)

0 0,2 1,0 2,0 KM

ARKINOVÅ
ARKITEKTER · UMEÅ

Förklaringar

- Riksintresse - Naturvård
- Riksintresse - Rennäring
- Riksintresse - Kulturmiljö
- Riksintresse - Kommunikation, vägar
- Naturreservat Luspen

ARKINOLIA
ARKITEKTER · UMEÅ

0 0,4 0,8 1,2 1,6 2,0 KM

ANTAGANDEHANDLING

KARTA 2

RIKSINTRESSEN OCH NATURRESERVAT

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR STORUMAN - STENSELE 2011

Länstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsen
Västerbotten

STORUMANS KOMMUN	
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	
2010-11-26	
Dir. 2009.596-311	Arkivreg. fakt. Sign

Granskningsyttrande

Datum
2010-11-23

Ärendebeteckning
401-6457-2010

Arkivbeteckning

1(3)

Storumans kommun
Miljö- och samhällsbyggnads-
nämnden

923 81 STORUMAN

Utställning av fördjupad översiktsplan för Storuman och Stensele, Storumans kommun, Västerbottens län.

Översiktsplanen är utställd för granskning. Efter genomförd utställning avser kommunen att anta den fördjupningen enligt 4 kap 11 § plan- och bygglagen (PBL)

Länsstyrelsen har tidigare avgett ett från statlig sida samordnat samrådsyttrande daterat den 2010-06-23.

Planförslaget i dess utställningsversion som har varit tillgänglig på kommunens webbplats har remitterats till berörda myndigheter och sakområden inom Länsstyrelsen.

GRANSKNINGSYTTRANDE

Enligt bestämmelserna i 4 kap 2 § PBL ska granskningsyttrandet fogas till planen. Det har begränsats till de frågor som anges i 4 kap 9 § PBL. Synpunkter på övriga frågor överlämnas till kommunen.

Rikshintressen

Följande kända rikshintressen enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 miljöbalken (MB) berörs av planen:

Kommunikationsanläggningar, (MB3:8)

Trafikverket har fattat ett nytt beslut om anspråk om rikshintressen för trafikslagens anläggningar (MB 3:8) den 17 november 2010 där Europavägar E12 och E45 hävdas som rikshintressen.

Naturvård (MB 3:6)

NRO 24101 Storuman-Luspnäset.

Kulturvård (MB3:6)

KRO24034 Järnvägsmiljön i Storuman

Rennäringen (MB 3:4)

I söder på Luspnäset och kring E45 söder om industriområdet i Stensele redovisas rikshintressen.

Länsstyrelsen arbetar med en översyn av naturreservatet Luspen. En preliminär bedömning är att ett triangelspår inte kommer att påverka reservatets värdekärna och därför kunna byggas.

Vi anser att läget för skogsrelaterad industriverksamhet regionalt är mycket unik och vägar måste sökas för att möjliggöra fortsatt utveckling i området, trots påverkan på riksintressena för naturvård och rennäring. Nya verksamhetsområden ska därför utformas så att de påverkar riksintressena i minsta möjliga utsträckning. De geologiska strukturerna ska vara vägledande och särskilt värdefulla värdekärnor undvikas. För att ta områdena i anspråk kan även kompensationsåtgärder diskuteras t.ex. dokumentation av och synliggörande av värdena.

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att fördjupningen inte medverkar till att miljökvalitetsnorm inte följs. Miljökvalitetsnormen för vatten bör kunna tillgodoses genom det arbete med den kommunomfattande vattenplaneringen, som påbörjats.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Fördjupningen föreslår ett mindre område på Luspholmen för utveckling av boende i strandnära läge. Det utgör delvis en komplettering till befintlig bebyggelse. Länsstyrelsen bedömer att det som komplettering av befintlig bebyggelse och med de hänsynstaganden som föreslås vara möjligt. Noggrannare redovisning av översvämningssympmatiken behövs dock innan området tas i anspråk. Däremot anser Länsstyrelsen att det ännu mindre området som redovisas på karta 1 vid Brännholmen bör utgå då det bl.a. bedöms som olämpligt från översvämningssynpunkt.

Mellankommunala intressen

Länsstyrelsen har ingen erinran utifrån PBL 4 kap 9 § punkt 4.

Hälsa och säkerhet

Fördjupningen saknar en strategi för hur geotekniska säkerhetsfrågor ska hanteras vid framtida detaljpanelläggning och bygglovgivning.

Med hänsyn till den fördjupade översiktsplanens utformning i detta planeringsskede har länsstyrelsen, inte någon erinran i övrigt utifrån PBL 4 kap 9 § punkt 5. Detta hindrar inte att det senare i planeringen, som detaljplanering eller miljöbalksprövning kan visa sig nödvändigt att ompröva föreslagen mark- och vattenanvändning i vissa delar.

Eila Eriksson
Enhetschef

Birgitta Norberg
Bitr. länsarkitekt

Länsstyrelsen
Västerbotten

Granskningsyttrande

Datum
2010-11-23

Ärendebeteckning
401-6457-2010

3

Bilagor

Yttrande från Trafikverket

Svenska kraftnät

Yttrande från SGI

Yttrande från SGU

Nytt beslut om Riksentressen för trafikslagens anläggningar.

STORUMANS KOMMUN

PROTOKOLL

21 (59)

Kommunfullmäktige

2011-05-03

KF § 45

KS/2010:198 - 212

Fördjupad översiktsplan för Storuman och Stensele

Arbetet med den fördjupade översiktsplanen har på kommunstyrelsens uppdrag handlagts av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Arbetet har bedrivits i nära samarbete med andra nämnder och tekniska avdelningen. Kommunens grupp för plansamråd har varit referensgrupp för arbetet. Tidiga samråd har hållits med länsstyrelsen och vid tre tillfällen inom kommunen.

Syftet med planen är att skapa långsiktigt hållbara riktlinjer för markanvändningen i orterna Storuman och Stensele.

Två allmänna möten har hållits för att samla in synpunkter till framtagandet av den fördjupade översiktsplanen.

Samråd enligt 4 kap 3 § plan- och bygglagen har ägt rum under perioden 2010-05-12—06-15. Ett samrådsmöte har hållits i Storuman 2010-05-18.

Utställning av förslaget har skett under perioden 2010-09-29—11-29. Under utställningstiden har 17 yttranden inkommit. En sammanställning och ett utlåtande över avlämnade synpunkter under utställningen har upprättats.

Beredande organs förslag

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens protokoll 2011-04-07, § 47.
Kommunstyrelsens protokoll 2011-04-12, § 43.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har 2011-04-07 beslutat godkänna upprättat förslag till fördjupad översiktsplan för Storuman och Stensele och föreslår att den antas enligt 4 kap 11 § plan- och bygglagen.

Kommunfullmäktige beslutar

att stöd av 4 kap 11 § plan- och bygglagen anta upprättat förslag till fördjupad översiktsplan för Storuman och Stensele.
